

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Název projektu	Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě
Registrační číslo projektu	CZ.02.2.69/0.0./0.0/16_015/0002400

Prezentace předmětu:
Sociální politika
Vyučující:
Mgr. Ivona Buryová, Ph.D.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Sociální systémy, sociální stát

Struktura přednášky

**Sociální systémy a jejich
klasifikace.**

**Liberalismus, křesťanské sociální
učení, demokratický socialismus.**

Typologie sociálních států.

Typologie podle Titmuse

Typologie podle Esping-Andersena

SOCIÁLNÍ SYSTÉMY, SOCIÁLNÍ STÁT

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Cílem přednášky je:

- Vysvětlit podstatu sociálních systémů.
- Seznámit s typologií sociálních států podle Titmuse.
- Typologie podle Andersena.
- Vysvětlit rozdíly jednotlivých typů sociálních států

Sociální systémy

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Sociální politika musí respektovat určité základní principy, tj. myšlenkové postupy, vedoucí ideje, které jsou pro ni určující.

Pro volbu a interpretaci základních principů má význam obecné filosofické myšlení a tzv. sociálně politické doktríny.

V Evropě se setkáváme s myšlenkami konzervativního směru, s křesťanským sociálním učením a demokratickým socialismem.

Liberalismus

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Liberalismus je postaven na osobní svobodě a individuální odpovědnosti člověka. Sociální prospěch a blahobyt každého je závislý především na něm samém, jeho výkonu, osobním nasazení a ochotě nést rizika. Funkčnost sociální politiky je posuzována podle jejího vztahu k ekonomické efektivnosti. Nepodporuje solidaritu státu a redistribuční procesy. Zdůrazňuje regulační schopnost tržního mechanismu, kterou považuje za určující.

Křesťanské sociální učení

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Křesťanské sociální učení vychází z křesťanské filosofie. Za sociální situaci není zodpovědný jen sám jedinec, ale v určité míře i společenský systém, který postavení jedince předurčuje. Uznává osobní svobodu a že určitý podíl odpovědnosti za sociální situaci ve společnosti padá i na mocné a bohaté. Individuální svoboda musí být podřízena i obecnému prospěchu a dobru. Uznává nerovnost, ale nepovažuje každou za žádoucí a spravedlivou. Je určující odstranit bídu, zdůrazňuje význam sociálních transferů a na křesťanském milosrdenství založených dobročinných a charitativních aktivit.

Demokratický socialismus

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Demokratický socialismus usiluje o zajištění důstojných životních podmínek pro všechny na základě přijetí určitých pravidel – převzetí značné míry sociální odpovědnosti za jedince státem, silný veřejný sektor a rozsáhlé přerozdělování a solidarismus. Silně zdůrazňuje rovnost v občanských i sociálních právech.

Sociální stát

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

V kontextu sociální politiky pojem welfare vyjadřuje stav slušného žití.

Posláním je:

- ekonomické a sociální zabezpečení občanů,
 - omezení příjmových nerovností,
 - udržitelný ekonomický růst a rozvoj
-

Sociální stát

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Shrnující definici podává Večeřa (1993, s. 50-51), který vymezuje sociální stát jako stát, v němž demokraticky organizovaná moc prostřednictvím sociálního zákonodárství a státní správy:

1. „Garantuje minimální příjem pro jedince a rodinu na úrovni životního minima.

2. Poskytuje sociální zabezpečení umožňující předejít, zmírnit nebo překonat sociální rizika s cílem zajistit přiměřenou minimální úroveň sociálního zabezpečení a sociální suverenity.

3. Zajišťuje kvalitní úroveň odpovídajících služeb pro všechny občany bez rozlišení společenského statusu.“

Základní cíle sociálního státu

- zajištění prosperity
- omezování chudoby
- zajišťování sociálních rovností
- zajišťování sociální integrace a zamezování sociální exkluzi
- zajištění sociální stability
- zajišťování nezávislosti jedinců

Znaky sociálního státu

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Základní znaky sociálního státu jsou:

- garantuje minimální příjem
 - má systém sociálního zabezpečení
 - zajišťuje služby pro všechny občany
-

Sociální státy podle Titmuse

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Richard Morris Titmuss (1907 - 1973)

Byl průkopnický britský sociální vědecký pracovník a učitel, napsal řadu knih:

Eseje o sociálním státu, Problémy sociální politiky.

Vycházel z typologie Harolda L. Wilenského a Charlese N. Lebeauxe.

Rozdělil sociální státy podle typu na:

Reziduální, Institucionální, Výkonnostní

Reziduální typ

- státní odpovědnost minimální
 - důležitá role – rodina
 - řeší sociální události
 - dávky poskytnuty adresně – příjmové a majetkové prověření
 - dobrovolné sociální pojištění
 - míra redistribuce nejnižší
-

Institucionální typ

- vztahuje se na celou populaci
 - cílem je zdůraznění sociálního bezpečí, posílení sociální rovnosti
 - redistribuce na poměrně vysoké úrovni
 - zásada: předcházet sociálním událostem
-

Pracovně výkonový typ

- založen na příjmech
 - sociální potřeby uspokojovány na základě zásluh, pracovního výkonu
 - míra redistribucí je zde nižší
 - Francie, Rakousko
-

Typologie podle Gøsta Esping-Andersena

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

Dánský politolog a sociolog. Narodil se v roce 1947.
Je autorem knihy „*The Three Worlds of Welfare Capitalism*„
(1990).

Zabývá se výzkumem sociálního státu a jeho roli v tržním kapitalismu.

Klasifikuje tři ideální typy sociálního státu:

- sociálně demokratický
 - liberální
 - konzervativní
-

Sociálně demokratický (severský)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- založen na principu univerzalizismu
 - stát odpovídá za blahobyt všech občanů
 - jeden univerzální systém pojištění
 - směřuje k sociální rovnosti
 - výrazně silný sektor služeb
-

- důraz na rodinu a trh
 - státní intervence minimální – až po selhání rodiny či trhu
 - orientován na lidi s nízkými příjmy
 - sociální dávky – základní existenční potřeby
 - podpora rodin – daňové úlevy
 - USA, Kanada, Austrálie
-

Konzervativní (kontinentální) sociální režim

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- historicky nejstarší
 - nahrazení trhu v roli zdroje sociálního zabezpečení
 - snaha zachovat statusové rozdíly → nízká míra redistribuce
 - dávky jsou statusově diferencovány
 - prvotní pomoc rodiny, stát zasahuje až posléze
 - Německo, Rakousko, Francie
-

Shrnutí přednášky

- **Sociální systémy vycházejí ze tří základních filozofických premis:**

Liberalismus

Křesťanské sociální učení

Demokratický socializmus

Souvisí s typologií sociálních států, které klasifikoval Titmuss:

reziduální, institucionální a pracovně výkonový.

Podobně Gøsta Esping-Andersen klasifikoval typy sociálních států:

Sociálně demokratický, konzervativní a liberální.

Sociální státy se od sebe liší svou intervencí vůči občanům a redistribucí.